

ע"ע: כלה רבתי פ"ח; ספר התניא סוף פרק לט; חדושי הגר"ר בנגיס ח"ב סוס"י מב מו; אגרות משה או"ח ח"א כ; אבי עזרי סוף הל' ת"ת.

דף יא

'לעולם יקדים אדם לדבר מצוה, שבשכר לילה אחת שקדמה בכירה לציערה – זכתה וקדמתה ארבע דורות למלכות'

– הנה החשיבו חז"ל את הדבר הזה לדבר מצוה [וכן אמרו לעיל: 'הן שנתכוונו לשם מצוה...']. ואף על פי כן אמרו במדרש 'זרוק מטה באויר – אעיקרו נופל... מי שפתח בזנות תחילה, השלים לבסוף. אמותיהן התחילו בזנות – ותאמר הבכירה וכו' (תנחומא בלק יז). הרי שאף דבר כזה שנעשה לשם שמים, ולמצוה גדולה ייחשב, נוצר ממנו רושם של נטיה לזנות, שבא לידי ביטוי בדורות מאוחרים לזנות של עבירה ממש.

וכדרך שכתב 'אור החיים' הקדוש (דברים יג) על הנאמר בעיר הנדחת ונתן לך רחמים ורחמך שאף כי יש בהריגתם מצוה, המעשה מוליד אכזריות בנפש האדם, שלכן צריכים לברכה מיוחדת 'ונתן לך רחמים' (שיחות מוסר לגר"ח שמואלביץ, לח תשל"ב).

וכעין זה כתב בספר בני יששכר (סיון ה, כו) שעבירה לשמה עלולה לגרור אחריה עבירה שלא לשמה, ולהפך במצוה, אף כי שלא לשמה היא, גוררת מצוה לשמה. והבאור כנ"ל, שבמצוה, אפילו אם יש בה שימוש בתכונה מזיקה – יש בה זכות והגנה, כבעיר הנדחת, ולהפך בעבירה, אפילו נעשית לשמה, עלולה היא לגרום לעבירה גמורה.

'הב"ע כגון שאכל חצי כזית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה והשלימו ואחר כך נודע לו, סלקא דעתך אמינא נצטרף ונייתי כשבה או שעירה, קמ"ל' – יש מי שפרש [בדעת הרמב"ם ודלא כפרש"י] שבדוקא נקטו 'כשבה או שעירה' ולא 'שעיר', כי יש סברא לומר שבעצם גם הנשיא לא גרע מהדיוט, והוא בכלל חיובו של ההדיוט אלא שמוסיף עליו, הלכך כל שאינו מחויב בקרבנו המיוחד, שייך לחייבו קרבן הדיוט, כי אמנם החלק של הדיוט אין לו שייכות לתורת קרבן נשיא, אבל החלק של נשיא שייך להדיוט, שבכלל מאתים מנה. ולכן לולא לימוד מיוחד הוה אמינא שיביא כשבה ושעירה כמו אילו אכל כזית כשהוא הדיוט (עפ"י קהלות יעקב ג).

'באוכל נבלה' – נראה דצ"ל חלב (מהגר"א נבנצל שליט"א).

'ככתבם וכלשונם'

'... דאין לך גרוע מבנות לוט, ומכל מקום אמרו ז"ל מפני שקדמתה למצוה, קדמתה ד' דורות ולמלכות. והיינו, אחר שיצא השורש הטוב שהיה בה ונקלט בישראל ונתגלה הקדושה הגנוזה בדבר זה, מצד הקדושה נקרא קדימה למצוה, אע"פ ששם רובו ככולו ממש היה כלול במחשבות רעות, שהרי לא נבחר מכל אחת מהם אלא פרידה אחת טובה. ונקרא 'פרידה' לשון יונה ולשון פרד, דהא והא איתנייהו; 'כנסת ישראל ליונה אמתילא', ו'אל

אחר דאסטריס' נמשל לפרד שאינו מוליד, ומורה על זימה, כמו שנאמר כסוס כפרד וגו'. והוא ממזר וכלאים מסוס וחמור. וכן הם מצד שרשם כן, רק אחר שנפרדה משרשה, דגר שנתגייר כקטן שנולד, יצא מהם מלכות ישראל, שהוא שורש כנסת ישראל ונמשל ליונה (כמ"ש בפרק חלק בדוד המע"ה בעובדא דישיב).
וקל וחומר בן בנו של קל וחומר לכל התאות שבזרע ישראל כולם, שהם זרע אמת' (מחשבות חרוץ' עמ' 30).

'... ואין לך בני אדם גרועים בשיקוע בכל מיני תאות גופניות דעולם-הזה כאנשי סדום, ולוט בשביל כן נתחבר עמהם, ואין לך מגונה מהביאה על בנותיו שהוא תכלית השיקוע בתאות, וכמו שאמרו 'מי שלהוט אחר בולמס של עריות, סוף מאכילין אותו מבשרו', ולשון 'בולמס' היינו תוקף תאות הנוגע עד חיתו ממש, כענין 'אחזו בולמס' דיומא. אלא שהם כיונו לשם שמים, כמו שאמרו...'

ובבראשית-רבה (ס"פ נא) פליגי אמוראי בזה. ובודאי כל דבריהם אמת, דלהיותן בנות לוט מסתמא היו משוקעות בתאוות גם כן, ומ"מ כאן מפורש בכתוב כונתם לשם שמים גם כן, שאמרו ונחיה מאבינו זרע שכיוונו לקיום עולם. ובב"ר שם אמרו 'זרע הבא ממקום אחר – זה משיח' ע"ש. ונראה לי, לפי שהוא קיום כל העולם כולו, שכולו לא נברא אלא בשבילו, שיבוא ויתקן הכל כמו שהיה בתחלת הבריאה. וכונתן לקיום כל העולם כולו ע"י אחר שנחרב, שהיו סבורים שכל ההשאה מהם, הרי באו לתקן כל העולם כולו אחר הקלקול. ותיקון העולם הוא ע"י משיח. ובשביל חשקם זה שהיה לשם שמים, זכו לכך באמת, להיות אותו זרע מהם אחר זיבך הרבה דורות מפסולת הכוונה דזנות שהיה להם ג"כ.

וכל השתלשלות נפש דמשיח בעולם היו ע"י ענינים כאלו, שיהיה מחשבת תאוה, ומכל מקום הוא לשם שמים. וזה יברר משיח בכל תאוות ישראל, דהכל מסודר מששת ימי בראשית מהשי"ת. וזהו בריאת אורו במעשה דיהודה שהיה ע"י התעוררות תאוה גופנית ולא בכונה לשם שמים, דהרי רמז למלאך דתאוה, אבל גם התעוררות התאוה לא היה מצידו רק מהשי"ת דעורר בו כח תאוה הגופנית באותה שעה, ולברר בזה שכל תאות גופניות דזרע ישראל, הכל מהשי"ת שהוא רצה שיהיה כן... (שם עמ' 146).

דף יב

'משנגנו ארון נגנו שמן המשחה...' – הטעם שלא עשו שמן המשחה כל ימי בית שני – לפי שלא נצטוו לעשותו לדורות אלא משה בלבד נצטוו לעשותו, וכמו שאמרו לעיל שאותו שמן שעשה משה יהיה קיים לעתיד לבוא ובו ימשחו. (וכן הלשון בכרייתא בכריתות 'לפי שאין חייבין אלא על סיכת שמן המשחה שעשה משה בלבד').

ואם תאמר, אם כן מדוע מנה הרמב"ם עשיית השמן במצות עשה, והלא כלל כלל לנו הרמב"ם (בספר המצוות שורש א) במנין המצוות, שאין למנות מצוות הנוהגות לשעתן בלבד ולא לדורות? – יש לומר לפי שבכלל מצוה זו הוא לשמור על השמן הזה ולא לאבדו, שנאמר יהיה זה לי לדרתיכם – הלכך היא מצות עשה שנוהגת לדורות. וכן בכלל המצוה למשוך את הכהנים והמלכים לדורות. [ומה שהביא